

CZARNOZIEM GLEBA Roku 2019

Gleba uważana za wzorzec żyzności i produktywności. Od przełomowych badań czarnoziemów, prowadzonych przez W. Dokuczajewa na stepach południowej Rosji w latach 70-tych XIX wieku, rozpoczęła się historia gleboznawstwa jako osobnej dyscypliny naukowej.

O ponadprzeciętnej wartości czarnoziemów decyduje spłot ich korzystnych właściwości:

- bardzo głęboki (przeważnie 50-100 cm) poziom próchniczny, strukturalny i niemal czarny dzięki dużej zawartości stabilnej próchnicy i dużej aktywności biologicznej,
- wysokie wysycenie kationami zasadowymi w całym profilu i obecność węglanu wapnia,
- pyłowe lub pyłowo-gliniaste uziarnienie.

Czarnoziemy są glebami o dużej retencji wodnej, obojętnym lub lekko zasadowym odczynie oraz ogromnych zdolnościach sorpcyjnych, co decyduje o dobrym zaopatrzeniu roślin w wodę oraz o dostępności składników pokarmowych z gleby i nawozów. Z kolei wysoka zawartość próchnicy i gruzelkowa struktura gwarantują optymalne warunki ukorzenia roślin, w tym nawet najbardziej wymagających roślin uprawnych z palowym systemem korzeniowym.

Na świecie czarnoziemy zajmują największe arealy na równinach środkowej Azji, południowej Rosji (stepy), środkowych Stanów Zjednoczonych Ameryki (prerie) oraz Argentyny (pampy). W Europie czarnoziemy występują na Ukrainie, w Mołdowie, Rumunii i na Węgrzech. W Europie Środkowej czarnoziemy występują na rozproszonych powierzchniach na Słowacji, w Czechach, Polsce oraz Niemczech. Są tu glebami reliktowymi, gdyż umiarkowany wilgotny klimat tej strefy sprzyja ekspansji lasów, pod którymi czarnoziemy ulegają powolnej degradacji. W Polsce czarnoziemy zajmują niewielkie, izolowane obszary koło Hrubieszowa, Tomaszowa Lubelskiego, Miechowa, Głubczyc i Wrocławia.

Czarnoziemy należą do najlepszych gleb rolniczych o wartości I-II klasy bonitacyjnej. Większość czarnoziemów zajęta jest pod uprawy rolne już od okresu neolitycznego, toteż pod lasami czarnoziemy występują rzadko, tworząc wówczas najżyźniejsze (eutroficzne) siedliska wielogatunkowych łąk.

Czarnoziemy są narażone na erozję wodną i zubożenie w próchnicę wskutek intensywnej uprawy, a także na fizyczną destrukcję wskutek urbanizacji. Jako najproduktywniejsze gleby rolnicze, a także unikalne i reliktywne komponenty przyrody, czarnoziemy zasługują w Polsce na bezwzględnej prawnej ochronie przed degradacją i całkowitym zanikiem.

Międzynarodowa
Dekada Gleb
2015-2024